Eindrapportage

augustus 2017

PROOLEIDEN

Leiden

hogeschool Leiden

'Droomschool'

Inhoudsopgave

	Blz.
Inleiding	3
Overzicht van het Droomschoolproject	3
Stand van zaken per projectdoel:	5
1. Pilots/ Proeftuinen in de scholen van PROOLeiden	5
2. Onderzoek werkstudenten PABO Hogeschool Leiden/koppeling innovaties op de scholen met het programma van de Hogeschool Leiden	9
3. We willen kennis & inspiratie over toekomstbestendig onderwijs verzamelen en delen met alle betrokkenen.	12
4. We willen een blauwdruk/ontwerp voor een Droomschool ontwikkelen.	16
Vooruitblik naar 2017	17
Organisatie van de Droomschool	21

Droomschool

Eindrapportage Project Droomschool Augustus 2017

Inleiding

In deze eindrapportage wordt een overzicht gegeven van de activiteiten die tijdens het Droomschoolproject van december 2015 tot juli 2017 zijn ontwikkeld volgend op het Projectplan "Op weg naar een Droomschool" (december 2015). Na een startperiode, die in de praktijk meer afstemming vroeg dan vooraf bedacht was, kijken we nu terug op een project dat op veel gebieden innovatieve ideeën en innovatieve onderwijspraktijk heeft opgeleverd.

Deze eindrapportage wordt afgesloten met een overzicht, waarin beschreven wordt hoe de opbrengsten van het Droomschoolproject worden geborgd voor de komende jaren.

Overzicht van het Droomschoolproject

Het doel van het Droomschool project was om een kwaliteitsimpuls te geven aan het leraarschap, leren van en met elkaar over innoveren/verbeteren van onderwijs en delen van kennis en ervaringen bij het realiseren van innovaties/vernieuwingen in het onderwijs.

De doelstellingen bestonden uit 4 pijlers:

1. We willen innovaties op de Leidse scholen stimuleren in co-creatie met leerkrachten, ouders, kinderen en studenten.
2. We willen kennis & inspiratie over toekomstbestendig onderwijs verzamelen en delen met alle betrokkenen.
3. We willen een blauwdruk/ontwerp voor een Droomschool ontwikkelen.
4. We willen een Droomschool realiseren op basis van de ontwikkelde blauwdruk.

Deze vier doelen van het project zijn opgedeeld in verschillende fases:

Fase 0	Inrichten projectorganisatie, formuleren opdracht en ontwerpen van het projectplan (afgerond december 2015)
Fase 1	Aanleggen van kennisbasis, verzamelen van ideeën, opvattingen, idealen, dromen en het delen van deze kennis. (jan. 2016-juli 2017)
Fase 2	Vaststellen kennisbasis en formuleren van uitgangspunten, geïllustreerd met droombeelden van hoe de nieuwe school eruit moet zien (voorbereiding jan. 2016-dec. 2016, daarna gewijzigde uitwerking)
Fase 3	Voorbereiden van de realisatiefase met een uitgewerkt projectplan

	waarin het ontwerp van de nieuwe school is beschreven met een go / no go moment. (deze fase valt buiten de subsidieperiode)
Fase 4	Realisatiefase van de Droomschool (deze fase valt buiten de subsidieperiode)

In de periode van het Droomschoolproject van december 2015 – juli 2017 is gewerkt aan fase 0, 1 en 2. Deze zijn op 1 juli 2017 afgerond.

Fase 3 en 4 worden pas relevant na het afsluiten van fase 1 en 2 op 1 juli 2017. Deze fases 3 en 4 worden dus niet meegenomen in deze projectplanning.

Vanaf schooljaar 2017/2018 worden de opbrengsten van het Droomschoolproject ingebed in de bestaande structuren van PROOLeiden en de Pabo Hogeschool Leiden.

De onderstaande afbeelding 1 laat de samenhang zien tussen het Droomschoolproject en de andere partners binnen PROOLeiden en de Hogeschool Leiden, zoals dat tijdens het Droomschoolproject is vormgegeven. In afbeelding 2 is een voorbeeld te zien hoe deze samenhang er binnen 1 school uit kan zien.

afbeelding 1: samenhang tussen de verschillende partners

'Droomschool'

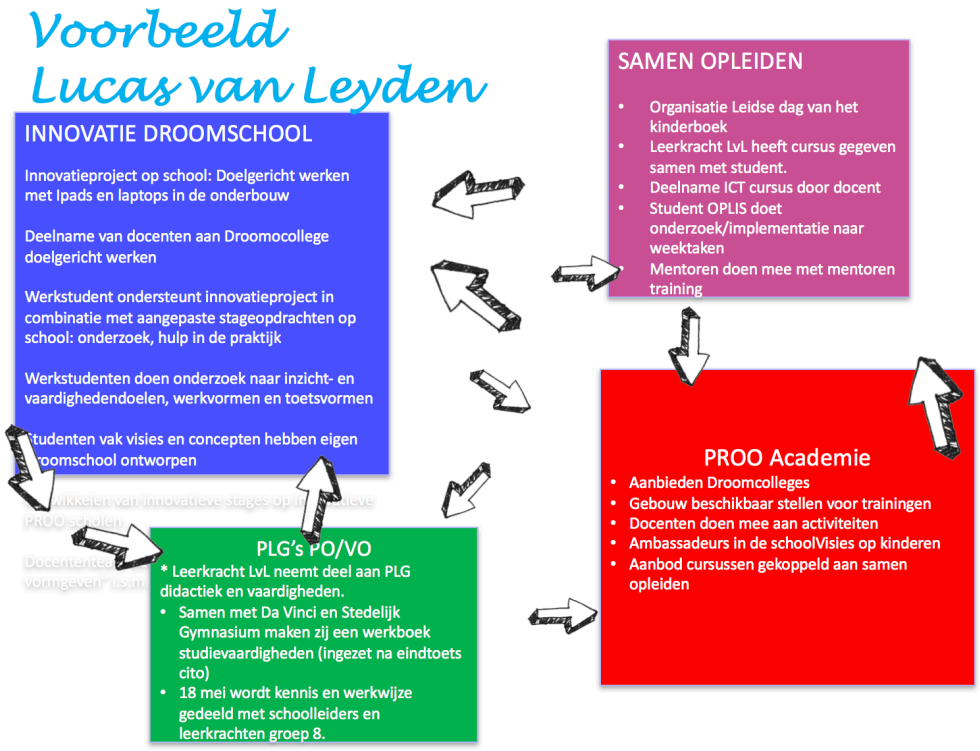

afbeelding 2: Samenhang projecten binnen 1 school

Stand van zaken per projectdoel:

We willen innovaties op de Leidse scholen stimuleren in co-creatie met leerkrachten, ouders, kinderen en studenten.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de activiteiten, zoals deze zijn vorm gegeven tijdens het Droomschoolproject. Ook wordt beschreven hoe deze activiteiten en de opbrengsten daarvan geborgd worden nu het Droomschoolproject is afgerond.

1. Pilots/ Proeftuinen in de scholen van PROOLeiden

Op de onderstaande scholen van PROOLeiden zijn innovaties gestart in samenwerking met het projectteam en de studenten van De Droomschool. (zie ook afbeelding 1)

1. *Teldersschool*: *Internationalisering*
   Op De Teldersschool zijn twee onderzoeken naar internationalisering gedaan: een onderzoek naar geschikte Engelse methodes en een onderzoek naar mogelijkheden voor internationale samenwerking. Deze zijn uitgevoerd door een docent in samenwerking met twee studenten van de PABO. De onderzoeken zijn gepubliceerd op PROO Plaza en gepresenteerd op 7 juni tijdens het Droomschool Festival. Ook heeft er een Droomcollege

plaatsgevonden, waarin een docent van de Wereldklas van de PABO een inspiratieverhaal heeft verteld en de onderzoeksresultaten zijn gedeeld.
Vervolg:
De Teldersschool wil haar schoolvisie op internationalisering gaan uitbreiden. Ze bouwen voort op de bevindingen van de onderzoeken van het Droomschoolproject en starten met het team een visietraject.

AANDACHT

2. *Lucas van Leyden (twee locaties) Ipads en Chromebooks doelgericht inzetten in de onderbouw.*
   De Lucas van Leyden heeft met behulp van een PABO student chromebooks en Ipads gebruiksklaar gemaakt. De student heeft in samenwerking met het ICT team, bestaande uit leerkrachten, een leerlijn ICT uitgewerkt voor de school. Hieraan gekoppeld zijn pilots gedaan, waarbij leerlingen uit de bovenbouwgroepen als assistent docent werkten met leerlingen uit de lagere groepen. Tenslotte is onderzocht welke leerkrachten basisbekwaam zijn op het gebied van ICT en welke leerkrachten hierin bijgeschoold moeten worden.
   Vervolg:
   De Lucas van Leyden gaat komend schooljaar de leerlijnen uitproberen in de groepen. Er wordt voor gezorgd dat alle leerkrachten basisbekwaam zijn op ICT gebied, zodat ze de leerlingen goed kunnen begeleiden. De ICT pilots worden uitgebreid.

3. *Anne Frankschool: programma ontwikkelen voor kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong*
   Vanuit De Leidse Aanpak en het Erasmus+ programma wordt op de Anne Frank al veel gedaan voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong binnen de NOVA afdeling. Juist voor de reguliere onderbouw zou meer ontwikkeld kunnen worden. Er is een gezamenlijk Droomcollege opgezet met de Erasmus+ groep, om meer doelgericht te werken met jonge kinderen vanuit de ontwikkellijnen van KIJK en gekoppeld aan dieper leren volgens de matrix Gardner/Bloom.
   Vervolg:
   Uiteindelijk concludeerde de Anne Frank dat zij voor hun reguliere onderbouw nog meer moeten verdiepen wat hun doelstellingen zijn. Dit staat voor komend schooljaar op het programma.

4. *De Viersprong: Eigen woordenschatlijsten ontwikkelen*
   Het team heeft woordenschatlijsten gemaakt voor groep 1 t/m 3. Deze lijsten zijn gematcht met de woorden die in de methodes voorkomen. Een van de PABO studenten heeft een werkvormenoverzicht gemaakt om de woorden op verschillende manieren aan te kunnen leren aan de kinderen. Dit wordt uitgeprobeerd in de groepen.
   Vervolg:
   De woordenschatlijsten worden komend schooljaar ook gemaakt voor groep 4 t/m 8. Gefaseerd worden dan ook nieuwe werkvormen uitgeprobeerd en wordt een koppeling gemaakt naar de zaakvakkenmethode waar in de middagen mee gewerkt wordt.

5. *PI De Brug: Feedbackgesprekken/lerend team in een lerende school*
   Op PI De Brug zijn ze met het team aan het onderzoeken hoe ze hun professionele leergemeenschap vorm willen geven. Hier ontplooien ze verschillende activiteiten voor. PI De Brug heeft geen PABO student gehad dit schooljaar. Ze zijn nog niet aan de ontwikkeling van een format voor feedbackgesprekken toegekomen.
   Vervolg:
   De verdere uitwerking van de feedbackgesprekken wordt meegenomen naar komend schooljaar.

6. *De Meerpaal: visieverandering naar creatieve school*
   De Meerpaal heeft in samenwerking met een PABO student Crealabs ontwikkeld, waarin leerdoelen van de zaakvakken gecombineerd worden met creatieve werkvormen. Dit gebeurt in samenwerking met ouders en vakexperts. Vervolgens hebben de leerkrachten van de Meerpaal de crealabs uitgevoerd in de praktijk. Deze innovatie sloot aan bij het Droomcollege Doelgericht werken.
   Vervolg:
   Komend schooljaar zullen de Crealabs verder worden uitgewerkt en in de praktijk worden gebracht. Er komt een nieuwe directeur op de Meerpaal, die aansluitend op de huidige koers de ontwikkeling op zal pakken.

7. *Montessorischool Apollo: kinderen betrekken bij hun leerproces*
   De Montessorischool Apollo heeft afgelopen schooljaar de eerste stappen gezet om een nieuw, Montessori gericht leerlingportfolio te introduceren. Deze ontwikkeling is erg interessant voor andere scholen om te volgen omdat er veel interesse is in het vergroten van het eigenaarschap van kinderen in hun leerproces. Uiteindelijk is er nog weinig uitwisseling geweest tussen het Droomschoolproject en de Montessori Apollo over het nieuwe portfolio.
   Vervolg:
   De Montessori Apollo continueert de invoering van het nieuwe portfolio. Via de reguliere kanalen is het mogelijk om hierover met de andere scholen onderling uit te wisselen.

8. *De Dukdalf: Invoeren Digitaal portfolio*
   De Dukdalf heeft binnen haar team een groep docenten, die afgelopen schooljaar zich heeft georiënteerd op de mogelijkheden voor het invoeren van een digital Leerling portfolio. In januari 2017 is er een Droomcollege georganiseerd, waarin De Dukdalf ook heeft geparticipeerd.
   Vervolg:
   De Dukdalf gaat komend schooljaar een digitaal Leerlingportfolio in de praktijk uitproberen.

9. *De Lorentzschool: sociale vaardigheden en De Week van de Aandacht*
   In samenwerking met een PABOstudent van het Droomschool project en twee Oplis studenten, is onderzoek gedaan naar de effectiviteit van De Week van De Aandacht: dit is een week, waarin de hele school uitgebreid aandacht besteedt aan sociale vaardigheden. Daarnaast hebben de studenten nieuwe werkvormen bedacht om toe te passen in De Week van de Aandacht.
   Vervolg:
   De Lorentzschool krijgt een nieuwe directeur. Deze gaat ook met het team kijken hoe de bevindingen van het onderzoek een plek kunnen krijgen in de jaardoelen van de school.

10. *Woutertje van Leyden*: *lessen ontwerpen voor kleuters*
    Onder begeleiding van de projectleider van De Droomschool hebben de leerkrachten een start gemaakt met het zelf ontwerpen van lessen, die aansluiten bij de onderwijsvisie van de school zoals deze nu ontwikkeld is. Er is sprake van geweest dat de Woutertje van Leijden de daadwerkelijke “Droomschool” zou kunnen worden. Echter, gaandeweg het proces van het Droomschoolproject is de school losgekoppeld hiervan, zodat de school haar eigen visietraject kan volgen. Wel kan de Woutertje van Leyden input leveren aan innovaties op andere scholen omdat zij nieuw starten en veel gaan ontwikkelen. De zelf ontworpen lessen zijn afgelopen schooljaar aan de hand van overkoepelende thema’s in praktijk gebracht.
    Vervolg:

Komend schooljaar gaat de Woutertje van Leyden verder met hun visieontwikkeling en praktijkontwikkeling onder leiding van hun nieuwe projectleider.

Evaluatie innovaties op de scholen
Er is duidelijk onderscheid te zien tussen de scholen die samen hebben gewerkt met een PABO student en de scholen die dit niet hebben gedaan. Op de scholen die samenwerkten met een student zijn duidelijkere resultaten behaald en deze zijn ook beter gedocumenteerd. De ondersteuning van de studenten is door de scholen als positief ervaren. De studenten hebben specifieke kennis over de pilots en dragen bij aan de praktijk. Ook is op deze scholen de vervolgstap duidelijk gekoppeld aan schoolontwikkeldoelen voor het komende schooljaar.

Hier zijn een paar redenen voor te benoemen:

1. Door de samenwerking met de studenten waren er duidelijke ijkmomenten en afspraken om aan de slag te gaan met de innovatie.
2. De student bood extra menskracht.
3. Mede via de studenten was er meer begeleiding van de innovatie door de projectleiding van de Droomschool.
4. Door de studenten werd de innovatie duidelijk gedocumenteerd.
5. Via de studenten kon gebruik gemaakt worden van de specialistische kennis van PABO docenten.

2. Onderzoek werkstudenten PABO Hogeschool Leiden/koppeling innovaties op de scholen met het programma van de Hogeschool Leiden

Er was tijdens het Droomschool project een groep van 5 werkstudenten van de PABO Hogeschool Leiden beschikbaar voor ondersteuning van de Droomschool - activiteiten. Dit heeft op allerlei wijzen vorm gekregen:

Innovaties op de scholen
Een van de belangrijkste taken van de studenten was om innovaties op de scholen te ondersteunen. De studenten zijn verdeeld over scholen die aangaven dat zij graag met een PABO student wilden samenwerken bij het onderzoeken en realiseren van innovatie op school. Voor een uitgebreidere beschrijving hiervan, zie hierboven.

Onderzoek naar taal- en rekendoelen van SLO gekoppeld aan werkvormen
Naast de ondersteuning van de pilots op de scholen zijn de werkstudenten van de PABO Hogeschool Leiden bezig geweest met twee onderzoeken. De studenten hebben onderzoek gedaan naar werkvormen en toetsing/evaluatie mogelijkheden. Er is een product ontwikkeld, dat leraren handvatten biedt om op eenvoudige wijze per leerdoel een passende en creatieve werkvorm toe te passen. Dit product is gekoppeld aan het droomcollege over doelgericht werken:

- Alternatieve toetsvormen
  Bij dit onderzoek wordt gekeken naar alternatieve toetsvormen (o.a. formatief en summatief toetsen), gerelateerd aan de kerndoelen.
- Werkvormen in de klas
  Werkvormen in de klas, kan het ook anders? Dat is de vraag die de studenten zich hebben gesteld. Eerst is er gekeken naar de 21e - eeuwse vaardigheden. Hier zijn werkvormen bij gezocht. Daarna zijn de Taxonomie van Bloom en de intelligenties van Gardner onderzocht. Per kerndoel van de SLO zijn werkvormen gezocht en verwerkt in een schema.

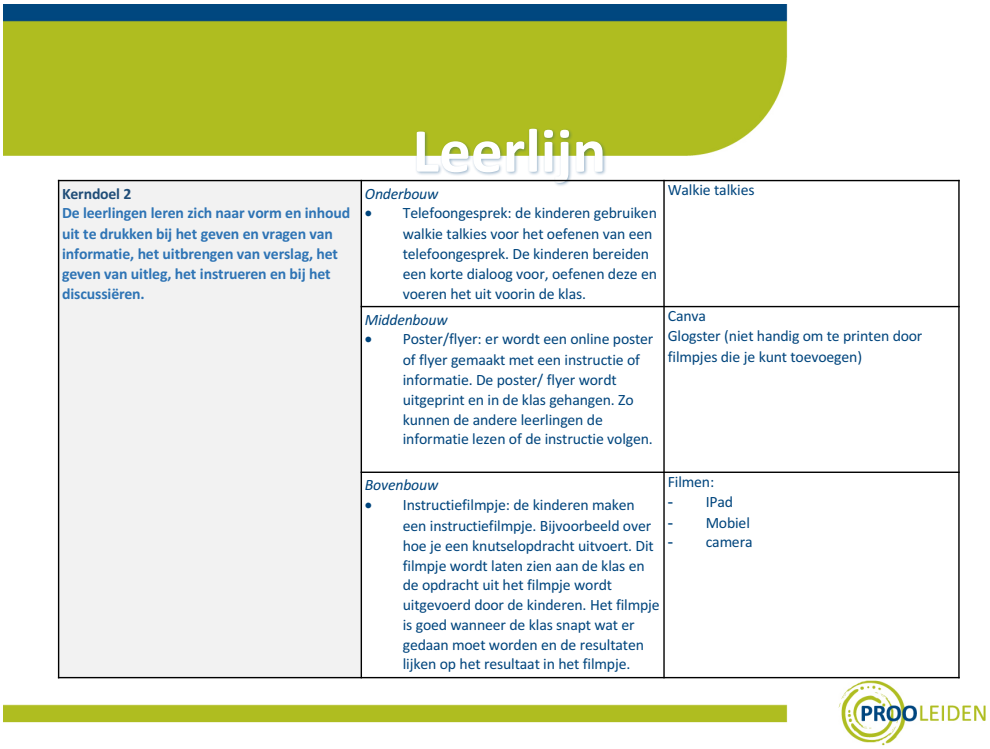

Organisatie van de Droomcolleges
Naarmate het Droomschoolproject vorderde, konden de studenten steeds zelfstandiger de Droomcolleges organiseren. In overleg met het projectteam van De Droomschool werd een plan gemaakt. De studenten coördineerden de communicatie over de Droomcolleges naar de scholen en binnen de Hogeschool, regelden praktisch organisatorische zaken en namen regelmatig een deel van de inhoud voor hun rekening.

Innovatie als onderwerp in het PABO Curriculum
Naast de activiteiten van de Droomschool studenten, werd ook inhoudelijk een koppeling gemaakt tussen de Droomschool en het PABO curriculum. Binnen het curriculum van PABO Hogeschool Leiden doen studenten ieder jaar het vak 'Visies en Onderwijsconcepten'. Een groep studenten heeft binnen dit vak meegedacht over het ontwerp van de Droomschool. De

concrete opdrachtformulering was opgesteld door de docenten van PABO en de leden van de Onderzoeksgroep. Het resultaat van deze groep studenten is zichtbaar gemaakt in een website en tijdens een presentatie op de Hogeschool Leiden. Daarnaast hebben twee studenten uit deze groep hun ideeën gepresenteerd tijdens de kick-off bijeenkomst van De Droomschool in oktober 2016.

Ondersteuning bij evenementen
De Droomschool studenten hadden een actieve rol in het mede organiseren van evenementen als de Kick-Off van de Droomschool, het LOF, een Kennisdag bij de Gemeente Leiden, een kinderdag bij Lucas Onderwijs in Den Haag en het minisymposium bij de afsluiting.

Evaluatie
De studenten hadden tijd nodig om in hun rol te groeien en kennis op te doen over innovatie. Bij aanvang van het Droomschoolproject kostte dit veel tijd en was er nog weinig productie door de studenten. Zij zijn inhoudelijk enorm gegroeid tijdens het project. Dit was terug te zien in de resultaten van de innovaties op de scholen, tijdens de Droomcolleges en in de verantwoordelijkheid die zij namen voor hun eigen ontwikkeling en het slagen van het project.

Dit zijn wat uitspraken van de Droomschool studenten na afloop van het project (de volledige evaluaties zijn op PROOPlaza te vinden)

1. De contacten die zijn opgedaan zijn interessant en waardevol.
2. Uitgedaagd worden om op een andere manier naar de dagelijkse praktijk te kijken.
3. Veel meer over onderwijstheorie geleerd van de projectleider, dan op de Pabo.
4. Geïnspireerd worden vanuit verschillende hoeken > droomcolleges, door zelf aan de slag te gaan (geïntegreerd bezig zijn > koppeling tussen allerlei verschillende kennis en het toepassen in de praktijk).
5. Fijn om als onderzoeker en adviseur op een school rond te lopen in plaats van als stagiair.
6. Geleerd om veel opener te denken over vernieuwing.
7. Leren over vernieuwing van ervaringsdeskundigen (Frum en Jochem).
8. Te zien hoe ingewikkeld het is om een nieuwe school op te zetten (proces en wat erbij komt kijken > hoe makkelijk je kunt vastlopen) > ik zou het nog wel een keer willen proberen.
9. Verschillende dingen opzetten op scholen > had er nog wel meer vernieuwing in willen zien.
10. Praten over onderwijs (kon er veel ideeën uit halen) en een innovatie daadwerkelijk in praktijk brengen.
11. Veel geleerd van de Droomcolleges en de rondetafelgesprekken.

Droomschool

3. We willen kennis & inspiratie over toekomstbestendig onderwijs verzamelen en delen met alle betrokkenen.

Tijdens het Droomschool project is op allerlei manieren actie ondernomen om zo breed mogelijk informatie te verzamelen en de opbrengsten te delen:

Kick off bijeenkomst Droomschool, 6 oktober 2016
Op 6 oktober 2016 vond de officiële kick off van De Droomschool plaats in Restaurant De Poort in Leiden. Tijdens deze Kick Off is een overzicht geboden van alle Droomschool activiteiten:

1. De scholen hebben via posters hun innovatieplannen laten zien.
2. De Projectleiders hebben een inleiding in het project gegeven
3. Twee studenten van de Hogeschool Leiden hebben hun eigen Droomschoolconcept gepresenteerd.
4. De Alan Turingschool, een prijswinnende school uit Amsterdam, heeft haar concept en start toegelicht.
5. De deelnemers zijn zelf aan de slag gegaan met het uitwerken van innovatieve ideeën.

Droomcolleges
In samenwerking met de PROO Academie werden de zogenaamde Droomcolleges georganiseerd, waarin steeds een innovatie-onderwerp centraal stond. Hieraan konden leraren en directies van de PROOscholen en leraren en studenten van de PABO Hogeschool Leiden deelnemen. De Droomcolleges werden mede vorm gegeven door de scholen, aansluitend op de innovaties waar ze mee bezig waren.

De studenten van de Hogeschool Leiden hielpen bij het organiseren van de Droomcolleges. Samen met de spreker van het droomcollege ontwierpen zij een programma met innovatieve werkvormen en namen delen van het programma voor hun rekening.

De inhoud en de opbrengsten van de Droomcolleges zijn gedeeld via PROOPlaza en de site van de PROO Academie.

De volgende Droomcolleges hebben plaatsgevonden:

- *Droomcollege 1 (10 november 2016): Werkvormen in de klas*
- *Droomcollege 2 (29 november 2016): Kinderen betrekken bij hun leerproces (gastdocent Edith Steins)*
- *Droomcollege 3 (17 januari 2017): Differentiatie in ontwikkelingslijnen bij het Jonge Kind*
- *Droomcollege 4 (24 januari 2017): Doelgericht werken (koppeling zaakvakken/taal-rekenen), woordenschat, werken in ateliers (projecten/thema's)*Begeleider: Frum van Egmond
- *Droomcollege 5 (16 februari 2017): Portfolio en andere alternatieve toetsvormen*

Scholen: De Dukdalf, Montessorischool Apollo en De Snijdersschool in Rijswijk
Begeleider: Eline van Breemen en MijnBordfolio

- *Droomcollege 6 (16 maart 2017): 21th Century Skills > Programmeren met kinderen gekoppeld aan leer- en denkstrategieën*
  Begeleider: Lucas vd Meer van CodeCombat.
  School: De Lucas van Leyden
- *Droomcollege 7 (4 april 2017): Internationalisering > de mogelijkheden om Engels te integreren in je onderwijs*
  School: De Teldersschool/ Patrick Geirnaert
  Begeleiding: Astrid van de Schoonacker van de Wereldklas PABO
- *Droomcollege 8 (7 juni 2017): Omgaan met verschillen:*
  Hoe geef je optimale begeleiding aan verschillen tussen kinderen en profiteer je van verschillen in je team?
  School: Hogeschool Leiden tijdens minisymposium
  Begeleider: Tina Willekes van Move2More

Evaluatie Droomcolleges

Het succes van de Droomcolleges was wisselend. Het was echt zoeken naar de juiste formule. Dit is overigens iets wat gebruikelijk is voor het aanbod van de academies van verschillende schoolbesturen. Gemiddeld waren en ongeveer 10 deelnemers per Droomcollege. Ook hier zijn wel een paar factoren te herkennen die van invloed waren op het succes:

1. Sluit het aanbod aan bij een ontwikkeling waar de leerkrachten op school ook mee bezig zijn, waardoor het college een trigger is om er ook iets mee te doen op eigen school
2. Combinatie inspirerende spreker/meteen zelf aan de slag gaan met mogelijke toepassing op de eigen school werkt beter dan alleen luisteren.
3. Timing in het schooljaar: rondom vakanties of heel drukke periodes komen er beduidend minder deelnemers.
4. Negen Droomcolleges is teveel: een aanbod van 4 Droomcolleges zou beter zijn.
5. Locatie: liefst op een school die ook daadwerkelijk met het onderwerp aan de slag gaat. Hierdoor komen vaak al veel teamleden.
6. Duidelijke omschrijving van de inhoud van het Droomcollege, zodat de verwachtingen kloppen met de uitvoering van het Droomcollege

(Verslagen van de Droomcolleges zijn te vinden op www.prooacademie.nl\nieuws) en intern in PROOPlaza.

Droomschool

Evenementen / Website / Facebook / Interne communicatie

Op de website van de PROOAcademie van PROOLeiden (prooacademie.nl) staat bij de kop 'Onderzoek en Ontwikkeling' een onderdeel 'De Droomschool'. Hieronder staat alle informatie over:

- Organisatie en activiteiten
- Samenwerkingsverbanden
- Wie zijn wij
- Inspiratie
- Nieuws (o.a. verslagen van de Droomcolleges en Droomschool evenementen.)

Er is een Facebookpagina gemaakt voor het Droomschoolproject: Droomschool-Leiden. Hierop werden elke week meerdere artikelen geplaatst over onderwijsvernieuwing in binnen- en buitenland. Ook werden op deze Facebookpagina de evenementen, zoals de Droomcolleges gepromoot en werden opbrengsten van het Droomschoolproject zichtbaar gemaakt. Deze Facebookpagina heeft ongeveer 300 volgers, veelal leerkrachten en onderwijsmensen rondom Leiden.

PROOfeit Medewerkers en PROOfeit directeuren
Zo'n vier keer per jaar gaat er een digitale nieuwsbrief naar alle medewerkers van PROOLeiden. Er is ook een digitale nieuwsbrief voor de schooldirecteuren, deze komt gemiddeld ook zo'n vier keer per jaar uit. In deze nieuwsbrief werd elke keer aandacht besteed aan evenementen en opbrengsten van De Droomschool.

Interne communicatie Hogeschool Leiden
Op de PABO Hogeschool Leiden is ook een digitaal informatieplatform voor medewerkers. Hierop werden de Droomcolleges aangekondigd en andere evenementen rondom het Droomschool project.

PROOPlaza
Via het communicatiesysteem van PROOLeiden, PROOPLaza genaamd, wordt de informatie en opbrengsten omtrent de onderzoeken van de werkstudenten, De Droomcolleges en de innovaties op de PROOscholen gedeeld. Deze informatie is beschikbaar voor alle scholen van PROOLeiden.

LOF en andere Leidse onderwijsevenementen
Daarnaast deelt De Droomschool kennis met andere Leidse scholen en maatschappelijke partijen via evenementen die breder toegankelijk zijn voor het onderwijsveld, dan alleen via PROOLeiden. Een goed voorbeeld hiervan is het Leidse Onderwijs Festival.

Kinderdag Lucas Academie (12 april 2017)
Door de Lucas Academie, in samenwerking met de Hogeschool Leiden, is afgelopen voorjaar een evenement georganiseerd om basisschool leerlingen mee te laten denken over het onderwijs van de toekomst. De Droomschool heeft hier ook een workshop in verzorgd. De opbrengst

hiervan is een overzicht van elementen die kinderen belangrijk vinden in het leren en in school. Deze opbrengst sluit aan bij de opdracht van De Droomschool om input te verzamelen van leerlingen, ouders, leerkrachten en maatschappelijk betrokkenen.

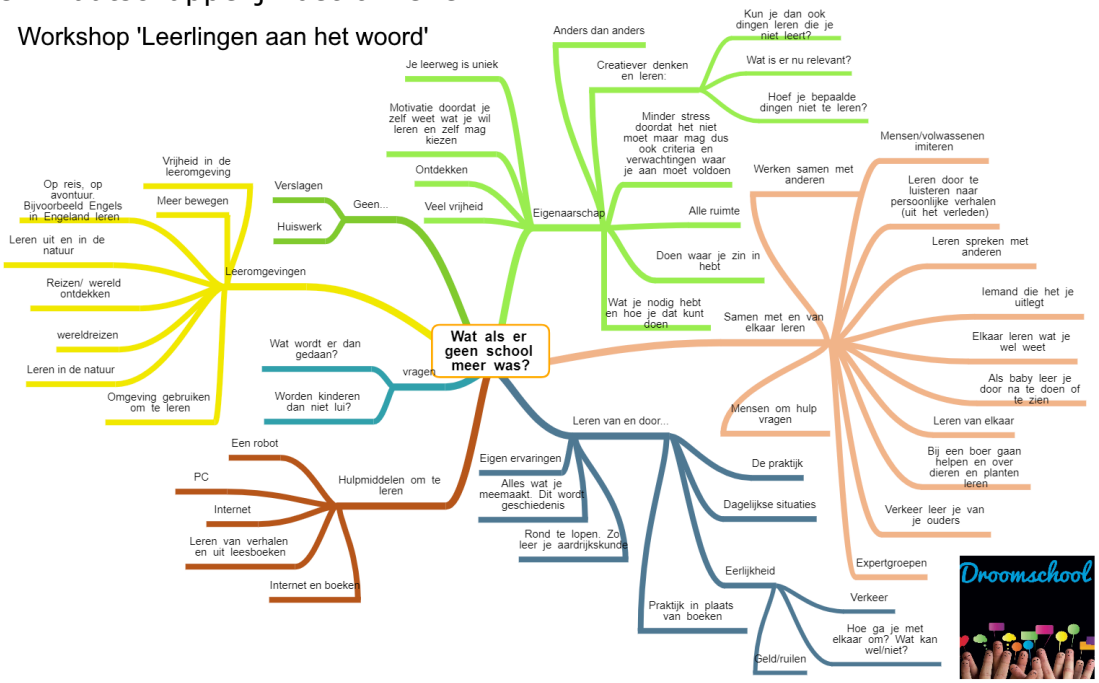

Kennisdag Gemeente Leiden(20 juni 2017)

Gemeente Leiden organiseert elk jaar een dag waarop ambtenaren en andere werknemers van de gemeente kunnen kiezen uit een groot aanbod van workshops en activiteiten. De Droomschool heeft een van deze workshops verzorgd. Tijdens deze workshop waren 7 (onderwijs-) medewerkers van de Gemeente Leiden aanwezig. De workshop gaf een overzicht van de Droomschool activiteiten en opbrengsten. Aan de deelnemers werd de vraag gesteld welke elementen zij belangrijk vonden voor het onderwijs van de toekomst. De algemene conclusie van de deelnemers was dat de workshop hen had geholpen om met nieuwe ogen naar onderwijs te kijken en dat ze geïnspireerd waren om zelf ook een verschil te gaan maken. Het complete verslag van deze workshop is te vinden op PROOPlaza.

Mini-symposium (7 juni 2017)

Op woensdag 7 juni 2017 is het Droomschool project afgesloten met een minisymposium “Festival van Droomschool Innovaties”. Voor deze dag zijn medewerkers van PROOLeiden, medewerkers van de PABO Hogeschool Leiden andere belanghebbenden uitgenodigd. Tijdens deze middag hebben de scholen en de studenten hun innovaties gepresenteerd. Ook was er nog een workshop Euritmie, door Vincent Harry, een docent op de PABO en het laatste Droomcollege. Dit Droomcollege “Omgaan met verschillen” gaf inzicht in differentiatiemogelijkheden bij kinderen in de klas en betere samenwerkingsmogelijkheden als docententeam. Door de drukte aan het einde van het schooljaar is het minisymposium een kleiner evenement geworden dan voorzien. De deelnemers bestonden voornamelijk uit leerkrachten en studenten die rechtstreeks aan het

Droomschool project verbonden waren. Er was veel enthousiasme bij de deelnemers en het was een zeer positieve afsluiting van het project.

4. We willen een blauwdruk/ontwerp voor een Droomschool ontwikkelen.

In het oorspronkelijke projectplan zou alle input van de eerste drie pijlers samengebracht worden in een nieuw te ontwerpen onderwijsconcept. De bedoeling was om dit onderwijsconcept vervolgens in praktijk gestalte te geven. Zoals vaker in een innovatief proces, kun je gaandeweg op andere uitkomsten komen.

Gedurende het Droomschoolproject is de nadruk steeds meer komen te liggen op de innovaties op de bestaande scholen. Daarnaast zijn op verschillende momenten ideeën over innovatief onderwijs opgehaald bij leerkrachten, directeuren, kinderen en maatschappelijke partijen in Leiden.

Tijdens het Droomschoolproject is PROOLeiden gestart met een nieuwe basisschool: De Woutertje van Leyden. Met hulp van het Droomschool projectteam is het team van de Woutertje van Leyden gestart met hun

visietraject. Hierbij is onderzocht of de Woutertje van Leyden de Droomschool zou kunnen worden. Echter, in praktijk bleek dat het team van de Woutertje van Leyden zelf dit traject in vrijheid moet kunnen doorlopen, zodat de visie integraal door hun team wordt gedragen. Besloten is daarom dat de Woutertje van Leyden de resultaten en de ideeën die in het Droomschool project zijn gegenereerd, kan meenemen in haar visie ontwikkeling en praktijk ontwikkeling.

Daarnaast heeft De Teldersschool meegedaan aan de Droomschool pilots. Naast de uitkomsten van de pilots, heeft dit eraan bijgedragen dat het team van De Teldersschool nu met elkaar bezig is om hun eigen "Droomschool concept" te ontwikkelen in de aanloop naar hun verhuizing naar een nieuwe locatie. In hun visie zal "positief Wereldburgerschap" centraal komen te staan. Hierbij bouwen zij o.a. voort op hun Droomschool output.

Verder zijn, zoals hierboven al beschreven, ideeën over innovatief onderwijs opgehaald tijdens de verschillende bijeenkomsten en evenementen. De verslagen hiervan zijn terug te vinden op PROOPlaza.

Vooruitblik naar 2017/2018: Borging van de Droomschool opbrengsten in bestaande structuren

De laatste maanden van het Droomschoolproject is veel aandacht besteed aan de borging van de opbrengsten van het project.

Innovaties op de scholen
Parallel aan het Droomschoolproject is PROOLeiden bezig geweest om een lerende cultuur gestalte te geven binnen de bestuursorganisatie en de scholen. De opbrengsten van het Droomschoolproject kunnen niet volledig los gezien worden van deze context.

Innovatie is een van de pijlers van het Stategische plan van PROOLeiden. De scholen worden steeds gestimuleerd om kennis te delen en innovatie op hun agenda te zetten. Een belangrijk punt hierbij is dat de scholen hun jaarplan zó opstellen dat het onderdeel wordt van een lerende cyclus. Dit houdt in dat de scholen die meegedaan hebben met een Droomschool innovatie, de opbrengsten van de innovatie koppelen naar hun jaarplan voor het volgende jaar. (Dit is per school kort beschreven bij het hoofdstuk innovatie op de scholen). Op de individuele scholen houden de ingezette innovaties dus niet op, nu het project beëindigd is; ze worden voortgezet in de vorm van nieuwe ontwikkelstappen in de jaarplannen.

Daarnaast hebben andere PROOscholen, die niet hebben meegedaan aan het Droomschoolproject, al aangegeven dat ze graag begeleiding en/of samenwerking met een student willen bij het initiëren en implementeren van innovaties op hun school.

Jaarlijks zijn er ambitiegesprekken tussen de directeur-bestuurder van PROOLeiden en de scholen. Tijdens deze gesprekken wordt actief

onderzocht of er een koppeling met een innovatieproject gemaakt kan worden.

Het is belangrijk om een zogenaamde aanjager te hebben om de scholen te helpen om hun ontwikkelvraag te vertalen naar een goed gekaderd project, dat zich ook leent om samen met een student van de Hogeschool uit te voeren. De ervaring van het Droomschool project leert dat de meeste scholen dit wel nodig hebben om tot duidelijke resultaten te komen.

De aanjager binnen PROOLeiden zou ook als taak kunnen hebben om met de projectleider van de PROOAcademie en de projectleider van Oplis samen te werken in de innovaties, zodat deze projectleiders hier ook handigheid in en kennis van krijgen.

Innovatie van het Curriculum op de PABO Hogeschool Leiden
Uit de evaluaties van de Droomschoolstudenten bleek dat zij erg veel hebben geleerd over onderwijsinnovatie tijdens het Droomschoolproject. Het is de moeite waard om te onderzoeken hoe dit ook gestalte kan krijgen in het PABO curriculum.

Dit zal in ieder geval vorm krijgen door de koppeling van de opdrachten van de Oplis studenten aan onderzoeksvragen van de scholen. De bedoeling is dat de Oplis studenten opdrachten gaan uitvoeren vergelijkbaar met de opdrachten die de Droomschool studenten hebben uitgevoerd. Daarnaast biedt de PABO de mogelijkheid om reguliere stages anders in te vullen dan met de standaard opdrachten.

Het vak Visies en Onderwijsconcepten zal haar opdrachten aan de studenten steeds proberen te koppelen aan daadwerkelijke vernieuwingsvragen uit het onderwijsveld. Afgelopen schooljaar hebben de studenten bij dit vak de mogelijkheid gekregen om een ontwerp te maken voor hun eigen Droomschool als input voor ons Droomschoolproject.

Dit schooljaar start een pilot om met studenten op scholen nieuwe werkvormen op het gebied van rekenonderwijs te ontwikkelen en uit te proberen. De opzet van deze pilot vloeit voort uit de werkwijze van het Droomschoolproject en de uitkomsten van het studentenonderzoek naar werkvormen.

Voortgang van de begeleiding door Droomschool studenten
Tijdens het Droomschoolproject hadden de deelnemende scholen de mogelijkheid om samen te werken met een student van de PABO Hogeschool Leiden. Dit was duidelijk een succesformule! De studenten die deelnamen aan het Droomschoolproject waren betaalde werkstudenten. Met de Hogeschool Leiden is besproken hoe studenten hun stages zo zouden kunnen inrichten, dat ze net als de Droomschoolstudenten bezig zijn met toegepast onderzoek op de scholen.

Besloten is om dit op twee manieren op te lossen:

1. De zogenaamde Oplis studenten worden actief gematched met ontwikkelvragen van de scholen. (*Oplis studenten volgen een traject, waarbij ze meer dan gemiddeld stage lopen en leren op een school).
2. Studenten die bezig zijn met een “gewone” stage, kunnen deze in overleg met de PABO Hogeschool Leiden omzetten naar een onderzoeksstage. Ze hoeven dan niet de standaard stageopdrachten te vervullen, maar sluiten aan bij de ontwikkelvraag van de school.

Een en ander wordt actief begeleid door een matchmaker van PROOLeiden, die hierin intensief samenwerkt met de Hogeschool Leiden.

Net als binnen PROOLeiden geldt voor de Hogeschool Leiden intern dat het handig is als daar iemand is, die de aanjaagfunctie voor innovaties vervult. Hierdoor zakt innovatie niet weg in de waan van de dagelijkse praktijk. De Hogeschool Leiden heeft aangegeven hier iemand voor beschikbaar te stellen.

Voortgang van de Droomcolleges

PROOLeiden gaat vanaf komend schooljaar werken met leerteams: Dit zijn groepjes van leerkrachten van verschillende scholen die met elkaar een onderwerp of thema uitdiepen met als doel om hun onderwijspraktijk te verbeteren. Deze leerteams kunnen aangeven welke inspirerende spreker zij zouden willen uitnodigen. Op basis van deze keuze wordt een vervolgvariant op de “Droomcolleges” georganiseerd door de PROOAcademie. De opzet is hierbij net zoals bij de Droomcolleges, erop gericht dat de nieuwe kennis en vaardigheden vertaald worden naar de onderwijspraktijk van de deelnemende leerkrachten.

De PROOAcademie neemt hiermee de rol van de Droomschool over in het organiseren van inspiratie op het gebied van onderwijsinnovatie. Een suggestie hierbij is om hiernaast een jaarlijkse inspiratiedag te organiseren waar scholen ideeën op kunnen doen met betrekking tot nieuwe onderwijsontwikkelingen.

Voortgang communicatie en kennisdeling

Op 25 oktober 2017 wordt in Leiden het Leidse Onderwijs Festival georganiseerd. Hier wordt een workshop gegeven over de werkwijze van het Droomschool project. Met name de samenwerking met de studenten en de opbrengsten van de gesprekken met kinderen zullen aan bod komen. Aan de scholen wordt gevraagd of zij een workshop willen geven over de innovaties op hun eigen school.

PROOPlaza, het interne netwerk van PROOLeiden heeft nu een link naar de Droomschooldocumenten. Deze kunnen opgenomen worden in een

bredere link “innovaties”, zodat documenten die de komende tijd geproduceerd worden daar ook een plek kunnen vinden.

De Facebookpagina van de Droomschool is nu nog operationeel. PROOLeiden is aan het nadenken hoe interessante innovatie artikelen gedeeld kunnen blijven worden. Voorlopig blijft dit via deze pagina.

In gesprek met de Gemeente Leiden (Wieke Bertina) kwam naar voren dat het mooi zou zijn om de opbrengsten en het proces van De Droomschool breder bekendheid te geven. De Gemeente Leiden denkt mee over mogelijkheden om een publicatie te krijgen in een onderwijsblad.

Nawoord

Het Droomschoolproject was een bijzonder project om aan te werken. Het was als een ontdekkingsreis, waarbij we op zoek waren naar de ideale Droomschool en uiteindelijk eigenlijk heel andere schatten vonden. Deze schatten waren minstens zo mooi als de oorspronkelijke Heilige Graal.

Op het Droomschool project is ook zeker de quote van toepassing “Ga je alleen dan ga je snel, ga je samen dan kom je ver”. De scholen, de leerkrachten, de studenten, de Hogeschool docenten, het bestuur van PROO, de stad Leiden: allemaal hebben ze een belangrijke rol gehad in het Droomschool project. Hopelijk hebben we wat steentjes in de Leidse grachten kunnen gooien die de komende jaren uitgroeien tot steeds beter en innovatiever onderwijs in Leiden en daarbuiten!

Onze dank gaat ook speciaal uit naar de Gemeente Leiden, die het Droomschool project mede mogelijk heeft gemaakt.

'Droomschool'

Organisatie Droomschool Project

Stuurgroep
Ellie van der Geest (onderwijsmanager PABO Hogeschool Leiden)
Marton de Pinth (directeur bestuurder PROOLeiden)
Frum van Egmond (projectleider Droomschool)

Projectgroep
Frum van Egmond (projectleider Droomschool)
Jochem van der Padt (projectmedewerker PABO Hogeschool Leiden)
Antoinet Nass (studentbegeleider PABO Hogeschool Leiden)
Jacqueline Terlingen (projectmedewerker PROOLeiden)

Studenten + begeleider van de Pabo
Antoinet Nass (studentbegeleider PABO Hogeschool Leiden)

Inge Sluijs (student Academische PABO/Oplis Hogeschool Leiden)
Maarten Faber (student Academische PABO Hogeschool Leiden)
Mark van Vianen (student Academische PABO Hogeschool Leiden)
Marijn van Vliet (student Academische PABO Hogeschool Leiden)
Daniëlle Schouten (student Academische PABO Hogeschool Leiden)
Eline van Breemen (leerkracht PROOLeiden en student Onderwijskunde Universiteit Leiden)